

La descentralització informativa en el model de televisió escocès

AIDA MARTORI

Personal investigador del Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura de la Universitat Autònoma de Barcelona

aida.martori@uab.cat

Article rebut el 20/04/15 i acceptat l'11/06/15

Resum

Escòcia és una nació sense Estat que disposa d'un espai comunicatiu propi. Aquesta és la premissa de l'estudi que es presenta, per abordar la intensificació de la cobertura territorial descentralitzada en els informatius de televisió, tant de la mà dels prestadors públics (BBC Scotland i BBC Alba) com del prestador comercial (STV). En el primer cas, la millora de la cobertura del territori ha provingut de la creació de la BBC Alba. En el segon, STV ha dividit el territori escocès en quatre àrees d'influència i ofereix desconnexions informatives en cadascun dels territoris.

Paraules clau

Televisió, espai comunicatiu, Escòcia, descentralització, informació.

Abstract

Scotland is a stateless nation that has its own communication space. This research presents the intensification of decentralised territorial coverage in television news, both on public TV (BBC Scotland and BBC Alba) and on the commercial channel (STV). In the first case, the creation of BBC Alba improved territorial coverage on public television; in the second, STV has split Scotland into four areas of influence to offer local news opt-outs in each of these zones.

Keywords

Television, communication space, Scotland, decentralisation, news.

1. Introducció

Escòcia és una nació sense Estat que ha construït un actiu espai comunicatiu propi, el qual ha reforçat els valors identitaris i culturals de la regió. Es tracta del major centre regional de producció audiovisual del Regne Unit, amb capital a Glasgow. El paper que ha tingut el servei públic de radiodifusió ha estat primordial en la construcció nacional, en què els prestadors de televisió han estat uns actors d'una importància indiscutible per al funcionament competitiu de la indústria creativa i cultural. No només han tingut un rol destacat els canals finançats mitjançant recursos públics provinents del cànon audiovisual (BBC Scotland i BBC Alba), sinó també la televisió comercial (STV), que exerceix un rol de servei públic sota la vigilància i el control estrictes de l'autoritat independent, l'Ofcom.

El concepte de nació sense Estat (*stateless nation*, en terminologia anglosaxona) s'atribueix, segons McCrone (1998), a aquells territoris en què la identificació amb la nació és més gran que amb l'Estat del qual actualment en formen part. Aquest terme s'ha estès i ha estat utilitzat per diversos autors, especialment per referir-se a Escòcia, Catalunya o el Quebec. L'espai de comunicació s'entén com l'existència d'un territori amb una historicitat particular, una comunitat cultural i

lingüística, la presència d'un poder polític concret i institucions comunicatives que abasteixen el territori (Gifreu 2014).

El cas escocès s'emmarca en la tendència de descentralització dels espais audiovisuals a escala europea que apuntaven Moragas, Garitaonandía i López (1999). Escòcia ha intensificat, en els darrers anys, la cobertura territorial, entesa com l'abast geogràfic de les informacions que cobreix un mitjà, tant de la mà del prestador públic com del prestador comercial. Per una banda, la implantació de la BBC Alba ha comportat una millora substancial en la cobertura de notícies a les zones més rurals: les Highlands i les illes. Per altra banda, l'adjudicació de canals locals per primera vegada a la regió, en mans d'STV Group (l'empresa que gestiona STV), augmenta la presència d'informació pròxima als ciutadans en l'oferta televisiva.

L'objectiu d'aquest article és fer un diagnòstic sobre la televisió de proximitat a Escòcia, en termes d'arrelament al territori. Es consideren prestadors de proximitat aquells que emeten una programació compromesa i destinada a fer aflorar les informacions del territori proper. Es pretén conèixer la funció que estan fent actualment els canals regionals (entesos com a aquells que emeten continguts propis per a tota la nació escocesa) en termes de representació territorial i descentralització informativa. Per fer-ho, es prestarà una

especial atenció als programes informatius dels prestadors audiovisuals i a la cobertura que fan del territori. S'ha escollit focalitzar la recerca en les notícies i els programes informatius, ja que les notícies han tingut un paper fonamental en la relació entre la societat civil i l'Estat a Escòcia (Schlesinger, Miller i Dinan 2001), i en l'evolució d'aquesta transformació.

La recerca es desenvolupa a partir del treball de camp en el territori escocès realitzat durant el mes d'octubre de 2014 en el marc d'una estada d'investigació al Centre for Cultural Policy Research de la Universitat de Glasgow. S'ha entrevistat el Dr. Philip Schlesinger, com a expert en la matèria al territori, i els principals actors de l'objecte d'estudi (BBC Scotland, BBC Alba i STV): Margaret Mary, responsable dels serveis digitals en gaèlic de la BBC Scotland; Norrie Maclennan, editor de notícies de BBC Alba; Paul Hughes, editor d'STV Glasgow; Dave Rushton, director de l'Institute for Local Television; i Alan Stewart, gerent d'afers reguladors de l'Ofcom Escòcia. La planificació del treball de camp ha pretès recollir informació dels mitjans de comunicació de l'àrea geogràfica estudiada, a través dels mateixos gestors dels canals, de la veu de l'organisme regulador i també des del punt de vista acadèmic. Les tasques sobre el terreny s'han complementat amb una revisió bibliogràfica, i la consulta de documents elaborats per l'Ofcom i altres institucions relacionades amb l'audiovisual, com la Scottish Broadcasting Commission i la BBC Trust.¹

2. Espai comunicatiu, identitat i proximitat

En el marc de la globalització comunicativa, en què els grans proveïdors d'informació distribueixen contingut audiovisual a escala mundial, es produeix un fenomen complementari: la regionalització de la comunicació. Els postulats tradicionals que entenien la comunicació social com una expressió de la geografia cultural de l'Estat-nació s'han hagut de repensar, en un context en què la preocupació per la interconnexió global no ha fet deixar de banda els forts llaços existents entre les onades de comunicació social i els espais polítics nacionals, que segueixen essent fonamentals per a la identitat col·lectiva (Schlesinger 2007).

Deutsch (1953) afirmava que les nacions estan fortament lligades per les seves estructures socials comunicatives d'interacció, i que els pobles es mantenen units des de dins per aquesta eficiència comunicativa. L'educació i les celebracions oficials tenen un paper rellevant en la consolidació d'identitats nacionals, tant si ens referim a Estats o a nacions sense estat. Tot i que les institucions són elements clau en el manteniment de les identitats, aquestes es consoliden només si els actors socials les interioritzen (Castells 1997), tenint en compte que la identificació ciutadana amb identitats sovint s'origina a través d'activitats que vénen des de la base. La identitat nacional és, per tant, mantinguda mitjançant l'ús del llenguatge i la repetida exposició de símbols comuns, i en molts casos, ambdós elements es donen als mitjans (Billing 1995).

Per mitjà de les interaccions de la vida diària i de com aquestes es presenten als mitjans de comunicació els ciutadans assimilen i perpetuen símbols i llenguatges que reforcen les seves identitats. Anderson (1983) atorga a la comunicació mediàtica una importància central en la formació de consciència nacional. Una bona part de la pràctica nacionalista està enclavada en rituals i pràctiques quotidianes, i els puntals de la identitat nacional es reproduïen rutinàriament, a través de banderes que onegen cada dia, herois esportius, el pronòstic de temps, que reforça la consciència de la geografia política, o notícies que categoritzen determinats esdeveniments com a "assumptes domèstics" i els distingeixen de les informacions estrangeres (Billing 1995). Segons aquests postulats es justifica, per tant, analitzar el paper dels mitjans de comunicació i, més en concret, de la informació que ofereixen, ja que són els responsables d'una part d'aquestes pràctiques quotidianes rellevants en la construcció identitària.

Cal parlar d'identitat tenint en compte els postulats de Joseph Straubhaar (2008), que relaciona aquest concepte amb el de proximitat. L'autor expressa que la població s'identifica amb una varietat de nivells, és a dir, que existeixen múltiples capes d'identitat segons el marc relacional al qual ens estiguem referint. El públic té un paper actiu a l'hora de seleccionar i interpretar els programes de televisió i els canals, i aquest públic no és homogeni (Straubhaar 1991). Segons la teoria de proximitat cultural, l'audiència té una preferència per les produccions locals i nacionals, a causa de diferents factors: l'atractiu dels rostres amb trets ètnics similars, la familiaritat dels estils locals, l'atractiu dels temes i problemes propers, la identificació del sentit de l'humor, el reconeixent d'estrelles i personatges locals, etc. "El concepte de proximitat aplicat a la televisió té a veure amb la idea que entre l'emissora i els seus receptors existeix un escenari d'experiències compartides, cosa que, en definitiva, es veurà reflectida en els continguts de la programació" (Moragas, Garitaonandía i López 1999, 19). La principal concreció d'aquesta proximitat, segons els autors, serà l'atenció preferent dels prestadors als continguts informatius relatius al territori de referència. Aplicat a l'objecte d'estudi d'aquesta investigació, s'han de tenir en compte els canals que emeten per a tot el territori escocès, amb un interès especial en les informacions més properes al territori.

És rellevant emmarcar aquesta investigació en els postulats de la radiodifusió de servei públic, i en com s'entén el *public service broadcasting* (PSB) al Regne Unit. Cal considerar que, a diferència d'altres models més descentralitzats com l'espanyol o l'alemany, les polítiques britàniques en matèria de televisió depenen essencialment de les decisions preses pel govern central (Fernández Alonso, Capurro Robles, Sanmartín Navarro i Blasco Gil 2008). Segons la Communications Act de 2003, que va actualitzar la legislació relativa al sector audiovisual al Regne Unit, el servei públic de radiodifusió ha d'oferir els requisits següents: alta qualitat en la producció de programes; originalitat dels continguts i predominança de la producció pròpia; representació i accés de les diferents llengües i grups

socials (multiculturalitat); caràcter atractiu de la producció, per tal que arribi a l'àmplia majoria de ciutadans (audiència massiva); innovació en la programació; estimulació de l'audiència; neutralitat en la producció, i diversitat temàtica en la graella. Els canals que s'analitzen en aquesta recerca han de complir aquests requisits, que es complementen amb els quatre valors associats al servei: imparcialitat, qualitat, diversitat i valors socials (BBC 2003).

Tant les televisions públiques com les privades són serveis públics i estan subjectes a les seves obligacions específiques (Petit 2006). Al Regne Unit, per tant —a diferència de la major part de models televisius europeus—, el concepte de servei públic no va lligat a la propietat pública de l'operador ni tampoc al mètode de finançament del canal, és inherent a la comunicació audiovisual. Les televisions comercials tenen un accés subvencionat a l'espectre, mentre que les televisions de titularitat pública tenen accés gratuït a l'ús de l'espectre radioelèctric, fet que els hi comporta un plus d'exigència en programació i producció.

3. Informació de proximitat als canals regionals

Iniciatives prèvies a un canal públic escocès

Malgrat que el model de televisió pública britànic ha estat tradicionalment centralitzat a Anglaterra,² Escòcia ha tingut la voluntat de disposar d'una cobertura de notícies distintiva, atès que disposa d'una agenda informativa pròpia (Schlesinger, Miller i Dinan 2001). La BBC Scotland va ser el primer canal que va emetre contingut original propi per a la regió. Es tracta de la versió escocesa del canal BBC One, que projecta programes comuns per a tot el Regne Unit i programes en desconnexió únicament per a Escòcia.

La programació pròpia escocesa del gènere informatiu es basa en un espai que s'emet després del telenotícies generalista, anomenat *Reporting Scotland*, compost per notícies del territori. Aquesta fórmula, iniciada l'any 1968, es manté després que es declinés l'opció de produir un telenotícies propi que inclogués també informació generalista des d'un punt de vista escocès, un clam que es coneix per *The Scottish Six*. Entre els mesos d'octubre i de desembre de 1998, Escòcia va disposar d'una hora de notícies en desconnexió, però la iniciativa no va prosperar, cosa que va posar de manifest, novament, les limitacions de l'autonomia de la BBC Scotland. L'esquema es repeteix tres vegades al dia, després dels telenotícies *BBC News at One* (13 h), *BBC News at Six* (18 h) i *BBC News at Ten* (22 h), dels quals el de les sis de la tarda —durant el *prime time*— és el de més durada i popularitat.

La petició d'un informatiu anomenat "integrat" es va fer evident després del referèndum de 1997, que va donar lloc a la Scotland Act i a la configuració del Parlament escocès el 1999, amb la corresponent transferència de poders. El reclam configurava una alternativa a l'esquema present que permetés utilitzar la xarxa de recursos de la BBC per editar un informatiu

personalitzat, amb informació internacional, estatal, nacional i local, des d'un punt de vista escocès. D'aquesta manera, es demostraria al públic que la BBC a Escòcia podia servir la seva audiència millor, davant el fort posicionament com a prestador nacional que anava desenvolupant l'empresa Scottish Media Group, que gestionava el canal comercial Scottish Television (STV). "Allò que volia la BBC Scotland era presentar-se com a més escocesa, i pensava que l'informatiu era l'espai ideal per demostrar-ho" (Schlesinger, Miller i Dinan 2001, 40).

Aquestes demandes van ser frenades, ja que les notícies de les sis es consideraven un rol simbòlic del Regne Unit, i les veus més centristes temien que un informatiu totalment desconnectat marqués l'agenda separatista. El comunicat de la BBC (1998, 2) respecte a aquestes demandes va ser clar: "Serà important demostrar una resposta efectiva a la transferència de poders, però també mantenir la fortalesa i unitat d'una BBC integrada a tot el Regne Unit". Tot i la resposta del Broadcasting Council for Scotland, que expressava que el punt de partida era posar l'accent en la identitat nacional diferent d'Escòcia, el cert és que la proposta *The Scottish Six* va ser rebutjada abans de la creació del Parlament d'Escòcia. La mitja hora d'informació escocesa de la BBC Scotland, sempre precedida per les notícies generalistes, era, per tant, l'antecedent més directe a disposar d'un canal amb un informatiu propi, el qual va arribar al setembre de 2008, quan es va posar en marxa la BBC Alba.

El llançament d'un canal escocès, en gaèlic

La BBC Alba és un canal gestionat pel Gaelic Media Service (MG Alba) en associació amb la British Broadcasting Corporation (BBC). La creació s'emmarca en els postulats de les seccions 208-210 de la Communications Act de 2003,³ que estipula que les funcions del servei han d'assegurar que una àmplia i diversa gamma de programes d'alta qualitat s'emetin en gaèlic i estiguin a disposició de la població d'Escòcia. Un altre antecedent és la Gaelic Language Act de 2005, que atorgava al gaèlic categoria de llengua oficial per primera vegada. El nombre de parlants de gaèlic havia anat disminuint durant segles, i els nous impulsos per preservar i dinamitzar el gaèlic iniciats els anys setanta es van fer més evidents des de la transferència de poders dels anys noranta. Malgrat que el gaèlic i el nacionalisme escocès no estan necessàriament interconnectats, "el 'renaixement del gaèlic' de les últimes dècades està clarament relacionat amb el reforçament de la percepció del gaèlic com a llengua nacional (...) i amb l'augment de l'èmfasi en la importància de la cultura i la política particulars d'Escòcia" (McLeod 2006, 88). Aquest impuls de la llengua ha tingut dos eixos clau: l'ensenyament del gaèlic en algunes escoles públiques des de 1985 i l'expansió del gaèlic als mitjans audiovisuals.

La programació en gaèlic de la BBC havia estat centrada en la ràdio, ja que l'emissora oferia butlletins en aquesta llengua des dels anys vuitanta. La televisió també es considerava un element necessari per promoure una imatge contemporània de la llengua i conèixer els estils de vida dels parlants de gaèlic. Això no obstant, les poques hores de programació a la BBC Two eren

l'únic espai amb què comptaven els espectadors per part del prestador públic audiovisual. Fa setze anys que es va començar a produir el programa *Eòrpa*, que actualment s'ha mantingut a la BBC Alba on és un dels “bucs insígnia del canal”. A banda de la programació de la cadena pública, Scottish Television (STV) comptava amb un informatiu que es va engegar als anys noranta i que es va clausurar amb anterioritat a la creació de la BBC Alba.

La BBC Alba emet de cinc de la tarda a dotze de la nit una programació íntegrament en llengua gaèlica, amb l'objectiu de “servir com a difusor de la llengua gaèlica, per a aquells que estan aprenent l'idioma, els que podrien desitjar aprendre'l, i els interessats en la llengua i cultura, així com reflectir i donar suport a la cultura, la identitat i el patrimoni gaèlic” (BBC Trust 2010,1). El *target* del canal està compost, d'una banda, per les noranta mil persones que entenen i parlen el gaèlic a Escòcia —un 1,8% de la població, bilingües amb l'anglès— i, de l'altra, la població escocesa en general. En una entrevista personal a la BBC Scotland, Margaret Mary explica que tots dos objectius conflueixen per aconseguir que la llengua i la cultura gaèliques hagin estat normalitzades i siguin més visibles. Podríem diferenciar, això no obstant, dues estratègies per arribar a ambdues tipologies de públic potencial estipulades. Per una banda, la graella diària es conforma bàsicament per programació infantil, programes d'aprenentatge lingüístic, documentals i l'informatiu diari. I, per l'altra, per arribar a un públic escocès més ampli que no es limiti necessàriament als parlants de gaèlic, el canal incorpora contingut musical i esportiu, de manera que l'element de proximitat no està necessàriament vinculat al lingüístic.

Segons el balanç fet per la BBC Trust després de menys de dos anys de funcionament del canal, l'objectiu lingüístic era satisfactori, ja que tres quartes parts dels parlants gaèlics afirmaven que miraven el canal diàriament o setmanalment. La qualitat de la programació original s'identificava com el punt fort de la cadena, especialment en relació amb els documentals, que se subtitulaven a l'anglès. A més, quatre de cada cinc espectadors eren no parlants de gaèlic, de manera que es donava per assolit l'objectiu d'atraure nous parlants o persones interessades en la llengua, una finalitat reforçada amb la programació de contingut específic d'aprenentatge lingüístic. L'estratègia d'incloure programes esportius i musicals a la graella permet que els espectadors disposin d'una oferta que faci referència a la cultura i la identitat pròpia, sense necessitat d'entendre el gaèlic.

Es considera que la BBC Alba millora la pluralitat del servei públic de radiodifusió a Escòcia, i que el canal està ben posicionat per atendre nínxols desatesos de la vida escocesa. El govern escocès —en la resposta al document *BBC Alba review*⁴— assegura que l'àrea d'influència de la BBC Alba s'estén més enllà de la seva audiència principal de parlants i alumnes de gaèlic, i manifesta que el canal afegeix valor a altres iniciatives que estan en marxa —i que ja ho estaven abans del llançament del canal— per donar suport i promoure l'idioma. També mani-

festen que les estructures de posada en servei de la BBC Alba estan treballant amb eficàcia, la qual cosa permet que una àmplia gamma de productors llancin regularment projectes, alhora que dinamitza el sector audiovisual escocès i, en concret, les empreses del sector que produeixen contingut en gaèlic.

Les notícies conformen el programa més vist i a través de la qual el canal estableix un lligam amb el territori que representa, cosa que crea lligams amb la ciutadania i enforteix la identitat gaèlica. L'informatiu diari no és una versió en gaèlic del programa *Reporting Scotland*, sinó que és un espai amb una línia editorial pròpia, segons argumenta Norrie Maclennan (2014) en una entrevista personal realitzada a propòsit d'aquesta recerca. Tot i que el canal BBC Scotland i BBC Alba comparteixen la seu central a Glasgow, el centre des del qual es coordina i s'edita l'informatiu en gaèlic està situat a Inverness. Es tracta d'una ciutat ubicada a 272 kilòmetres de Glasgow i és el centre administratiu de la regió de les Highlands on —juntament amb les illes— es concentren les àrees on encara perviu el gaèlic escocès i la cultura gaèlica en general.⁵ Es tracta d'un territori dispers i amb baixa densitat de població, de manera que per oferir un servei sense exclusions cal disposar de diversos centres de producció que treballin de manera coordinada. El fet d'establir la seu informativa del canal a Inverness és clau per poder realitzar, per primera vegada, una cobertura descentralitzada del territori. Cal tenir en compte que el prestador públic va passar de tenir un sol equip situat a Inverness per cobrir totes les Highlands en anglès per a la BBC Scotland a disposar d'un canal, la BBC Alba, amb vint-i-nou professionals que cobreixen la informació de la mateixa extensió de territori, i introduint el gaèlic com a llengua vehicular. Actualment, el canal disposa de sis centres territorials amb periodistes a punt per reportar la informació de cada una d'aquestes zones: Inverness, illa de Lewis, illa de Skye, Oban, Glasgow i Edimburg. D'aquesta manera, la BBC Alba s'allunya del centralisme fins aleshores existent a les ciutats més poblades, sobretot a Glasgow.

L'establiment de la coordinació i edició de l'informatiu a Inverness es deu a una voluntat de la millora de la cobertura territorial, però també dóna resposta a la noció de “proximitat identitària” que, en el cas de la BBC Alba, es refereix a la comunitat gaèlica, majoritàriament ubicada a les Highlands i les illes (tot i que també hi ha habitants a Edimburg i Glasgow), més que no pas a la identitat escocesa, que també es reforça en tant que la identitat gaèlica en forma part. Per aquest motiu, la cobertura informativa local es basa en els fets que fan referència a la comunitat gaèlica. En aquest sentit, la televisió estableix un fort lligam amb els parlants de la llengua, mantenint el contacte amb les comunitats associatives, cíviques i educatives (especialment les poques escoles que utilitzen la llengua gaèlica). La televisió requereix més presència al lloc dels fets, de manera que amb l'obertura del mitjà, la interacció entre la BBC i la comunitat s'ha intensificat respecte al cas de la ràdio. En tot el territori, el canal recull aquelles informacions i activitats que fan referència a la comunitat gaèlica, més concentrada en la part del nord, però també a les que resideixen en altres zones. A Glasgow, per

exemple, són notícia les activitats que organitza l'únic centre educatiu de la ciutat on l'educació primària s'imparteix en gaèlic (MacLennan 2014).

Malgrat la independència editorial —reforçada per la ubicació dels responsables de contingut informatiu en dues seus diferents—, la redacció de la BBC Scotland i de la BBC Alba treballen de manera integrada, i els dos canals comparteixen informació per tal de no duplicar tasques (les informacions es cobreixen un sol cop). El fet de formar part de la gran xarxa de la BBC permet al canal regional poder disposar d'importants recursos d'informació internacional i nacional, sempre des d'un punt de vista propi. La informació que es produeix en cadascun dels centres territorials s'emet a la BBC Alba, però la BBC Scotland (i, si ho volgués, també la BBC One) té a disposició el material gràfic i el text, a través d'un servidor compartit. D'aquesta manera es pot oferir una informació de qualitat en tots els àmbits: internacional, estatal, nacional i local, des d'un punt de vista propi, i la BBC pot oferir una millor cobertura del territori escocès.

Pel que fa a l'informatiu de la BBC Alba, algunes veus consideren que satisfà les tradicionals demandes del *Scottish Six*, mitjançant un informatiu en gaèlic a les 20.30 h, enlloc d'un informatiu en anglès a les 18 h. Això no obstant, si bé aquest informatiu representa una valuosa font d'informació de qualitat per als escocesos, capaç d'aconseguir credibilitat i que compleix clarament el propòsit de servir l'audiència gaèlica, és cert que el fet lingüístic també pot ser una limitació atès el baix percentatge de la població que parla gaèlic. Mentre que alguns documentals se subtitulen a l'anglès per poder arribar a una audiència més àmplia, en el cas de la informació diària no es poden oferir subtítols per una qüestió de rutines informatives i de pressupost. Cada una de les peces s'acompanya de tres titulars en anglès, que proveeixen a l'espectador que no parla gaèlic de les idees principals de la notícia.

Les notícies de proximitat són prioritàries al telenotícies del canal, però la local no és l'única capa identitària a la qual dóna representativitat el telenotícies. Es diferencien quatre àmbits d'informació, que es relacionen amb els quatre àmbits identitàris de la població: l'àmbit local (referit, en aquest cas, a la comunitat gaèlica), l'àmbit nacional (és a dir, el que fa referència a Escòcia), l'àmbit estatal (que es refereix al Regne Unit) i l'àmbit internacional. A l'informatiu es combinen les notícies de les diferents capes d'identitat, amb una preferència pels continguts propis referents a la comunitat gaèlica, però no de manera exclusiva. En el cas de les informacions nacionals i estatals, es procura oferir un punt de vista propi, posant el focus en les afectacions per a la comunitat local. A banda, s'ofereixen informacions internacionals en funció de les notícies locals de la jornada, amb especial sensibilitat pel que succeeix a altres regions del món amb comunitats o llengües minoritàries. L'estructura i ordre de l'informatiu són flexibles: poden variar en funció de l'agenda informativa de cada dia, de manera que les diferents capes d'identitat no s'agrupen en blocs estructurats i l'ordre pot variar diàriament.

En tots quatre àmbits existeix un intercanvi de material amb altres prestadors o amb prestadors que formen part de la mateixa xarxa de mitjans públics. En el cas del primer àmbit, el de la comunitat gaèlica, la BBC Alba té un conveni amb TG4, el canal en gaèlic que desenvolupa la mateixa funció a Irlanda. Es tracta d'un acord segons el qual intercanvien una notícia a la setmana, a la qual canvien la veu en *off* per tal que sigui més entenedora en cadascun dels dialectes. En aquest mateix àmbit, s'intercanvien notícies amb la BBC Scotland i la BBC One, generalment en sentit unidireccional, és a dir, és la BBC Alba la que proveeix la BBC dels continguts més locals que fan referència als parlants de gaèlic.

En el cas nacional, estatal i internacional, aquest intercanvi unidireccional es dóna en el sentit contrari, ja que és la BBC Alba la que sol utilitzar continguts proveïts per la BBC Scotland (en el cas de notícies escoceses) o de la BBC One o News, en el cas d'informacions estatals o internacionals. En el cas d'aquest quart àmbit, l'internacional, la BBC Alba forma part de la World Indigenous Television Broadcasters Network (WITBN). Establerta el 2008, és la primera aliança global que té com a objectiu unificar les emissores de televisió de tot el món per conservar i fer créixer les llengües i cultures indígenes a través de la creació de xarxes de comunicació, i l'intercanvi de continguts, especialment de notícies.

Si ens centrem en el primer àmbit, el local, el canal topa amb una dificultat donada pel baix nombre de parlants de gaèlic. Aquest fet representa un repte quant a l'audiència, que es procura superar amb la subtitulació en anglès dels documentals, la inclusió de programació sense text (música i esports) i, en el cas de les notícies, la incorporació de tres titulars en anglès a cada notícia que transmetin les idees principals de la peça, donada la impossibilitat de subtitular tot l'informatiu per qüestions de temps (la rapidesa de les rutines informatives) i de pressupost.

Les dades d'espectadors de la BBC Alba són modestes en general, però l'audiència és significativa si tenim en compte els pocs membres que integren la comunitat gaèlica, amb les notícies com a gènere més popular i vist del canal. El 2014 la cadena ha augmentat els espectadors fins a un 17,6% de màxim setmanal (essent les notícies un 22%), i l'audiència setmanal entre la comunitat gaèlica arriba al 72% de mitjana.⁶ Les dificultats per augmentar la recepció del canal no són l'únic repte que ha d'encarar el prestador respecte a la minoritària població gaèlica. La voluntat és que les històries locals de l'informatiu arribin a la comunitat gaèlica, però també que es doni veu a aquesta comunitat, per tal d'establir un fort lligam amb el col·lectiu. El fet que hi hagi pocs parlants de gaèlic és una dificultat a l'hora de trobar informacions, o de trobar persones que puguin fer les declaracions en gaèlic (MacLennan 2014). La forta vinculació amb el territori i el fet que la comunitat identitària no disposa d'institucions polítiques que la representin fan que en diverses ocasions les notícies de proximitat siguin *soft news*. Tot i que es procura que els protagonistes puguin expressar-se en gaèlic a l'hora de fer les declaracions, quan això no és possible, se'ls permet fer les declaracions en anglès.

Com que es tracta d'un territori poc poblat però dispers, en una orografia complexa (muntanyosa i amb nombroses illes), la cobertura territorial no és senzilla. Per això, la manera més eficient de cobrir el territori és mitjançant ENG, en què un sol professional és capaç d'enregistrar, locutar i editar les notícies. La vinculació territorial del canal queda reforçada amb les connexions en directe que es fan cada dia a l'informatiu (entre una i tres), per tal de mostrar la presència del periodista en l'esfera local. L'informatiu també incorpora entrevistes a plató, en un espai decorat amb paisatge propi de la regió. Malgrat la manca de periodisme d'investigació del canal, la BBC Alba ofereix una acurada cobertura territorial i una valuosa font de notícies d'actualitat, que dona representativitat a la cultura i la llengua gaèliques, i que es vincula amb aquesta comunitat (tant des del punt de vista de cobertura territorial com d'audiència).

La cobertura territorial del prestador comercial

El prestador comercial Scottish Television (STV) es postula com la cadena que ofereix una informació de proximitat per als escocesos en anglès. I ho fa en un context en què la BBC Scotland ofereix informació concreta d'Escòcia, però no informació generalista des d'un punt de vista escocès, i en el què l'informatiu de la BBC Alba és una font de notícies rellevant, capaç d'oferir informació internacional, nacional i de proximitat en gaèlic, però que no s'ha posicionat com un canal generalista per als escocesos.

STV conforma una televisió històrica que opera dos canals des dels anys seixanta: STV Central i STV North (que abans de 2006 es deia Grampian Television). Totes dues televisions, històricament operades per companyies diferents, conformen els canals integrants de la xarxa Channel 3 a la regió. Per aquest motiu, comparteixen programació i continguts informatius amb els altres canals que integren el *network* (especialment amb ITV, que gestiona la major part de les llicències). Als anys noranta, quan les llicències van ser revisades, els requeriments de producció local van augmentar, cosa que va contribuir al fet que la informació de proximitat sigui un dels punts forts de la cadena. Les notícies es conformen pels mateixos blocs que la BBC Scotland, distribuïts de manera inversa: trenta minuts d'informació de proximitat a les 18 h, seguits de l'informatiu generalista d'ITV (en el cas de la BBC, primer s'emeten les notícies generalistes de la BBC One i a continuació l'informatiu regional produït per la BBC Scotland).

El canal no disposa, per tant, d'un informatiu generalista amb informacions que afecten les diferents capes d'identitat des d'un punt de vista escocès. Ara bé, aquest prestador atribueix una presència destacada a la informació de proximitat, que s'emeten en desconexió gràcies als centres territorials. En el cas de la llicència del centre d'Escòcia (STV Central), s'oferixen dos informatius separats: un per a Glasgow i la seva zona d'influència, i un per a Edimburg i la seva zona d'influència. En el cas de la llicència del nord (North Scotland), s'emeten un informatiu conjunt, que inclou una desconexió de cinc minuts per a les àrees d'Aberdeen i Dundee. Aquesta arquitectura

informativa respon a la distribució territorial, formada per quatre centres de producció amb seu a Glasgow, Edimburg, Aberdeen i Dundee.

La cadena va impulsar una estratègia per oferir més contingut local el 2007, amb l'obertura dels centres territorials que emeten continguts originals en cadascuna d'aquestes ciutats i les seves àrees properes. A banda de disposar de periodistes en aquests centres territorials, hi ha un petit equip de periodistes a Inverness i periodistes independents a les illes, que col·laboren amb el canal en cas de necessitat. A més, STV gestiona els dos nous canals locals a Glasgow i Edimburg, amb els quals existeixen redaccions integrades i un constant intercanvi d'informació. Com que els canals funcionen en xarxa, les informacions es cobreixen una sola vegada i, en alguns casos, es versionen per als diferents informatius territorials.

El telenotícies és la part més destacada de la programació i, segons que afirma el director del canal, Bobby Hain, "és rellevant posar el focus en les notícies, ja que són l'element més important del PSB local a Escòcia".⁷ Hain defineix el canal com a comunitari i localista, amb una forta estratègia en línia, que consisteix a disposar d'un fort *feedback* amb els espectadors a través de les xarxes socials i oferir informació actualitzada al web. La trajectòria per oferir un contingut pròxim a la ciutadania seguida per STV es consolida amb la gestió de canals locals, després que aquest prestador comercial hagi guanyat el juny de 2014 les llicències per operar els dos únics canals que s'havien adjudicat fins aleshores a Escòcia, per donar resposta a la manca de prestadors en l'àmbit local.

4. Conclusions

Els mitjans escocesos són un element crucial de la societat civil del país, i les notícies són l'element més destacat a l'hora d'oferir representativitat territorial i ciutadana. Escòcia disposa de dos prestadors audiovisuals generalistes que compleixen missions de servei públic, l'un finançat mitjançant el cànon (BBC Scotland) i l'altre basat en un model comercial (STV), tots dos integrats en xarxes estatals de televisió (BBC i ITV respectivament). En el model informatiu, tots dos canals ofereixen un telenotícies regional, que va acompanyat del telenotícies generalista que produeix el canal principal de la xarxa de la qual formen part, amb seus informatives basades a Londres però amb centres repartits pel territori per oferir més representativitat geogràfica. STV divideix el territori escocès en quatre àrees d'influència, i ofereix desconexions informatives en cadascun dels territoris. En el cas de la BBC, la millora de la cobertura territorial prové de la creació del canal BBC Alba que, tot i no tenir aquesta missió principal (el canal va néixer amb l'objectiu bàsic de potenciar la llengua i la cultura gaèliques), ha comportat una millora de la representativitat i la cobertura informativa de la informació de proximitat a la BBC Scotland, cadena amb qui intercanvia continguts periòdicament.

Després del referèndum per la independència d'Escòcia, s'ha

de dissenyar l'escenari audiovisual de la nació. Algunes veus reclamen la creació d'un canal públic propi per a Escòcia en anglès, que ocupi la posició de prestador generalista sense formar part de la xarxa BBC. Informativament, aquesta proposta ompliria el forat, tan reclamat durant anys, d'oferir un telenotícies generalista des d'un punt de vista escocès, que incorporés els quatre àmbits informatius: local, nacional, estatal i internacional. De moment, s'estan engegant algunes iniciatives en aquest sentit. És el cas del projecte *Scottish News* (<<http://scottishnews.scot/>>) per oferir un informatiu d'aquestes característiques en línia, finançat principalment per les donacions. Els impulsors del projecte web argumenten que Escòcia necessita la difusió de les notícies del seu territori, des d'una perspectiva escocesa.

El debat està ara centrat en com es reconfigura el canal nacional, si se segueix plantejant com una part de l'engranatge mediàtic estatal o si s'aposta per un canal públic regional propi. La Comissió Smith, que negociava el traspàs de noves competències després del referèndum de setembre de 2014, deixa les portes obertes a aquesta qüestió. En matèria de radiodifusió, el document recull que hi haurà un procés consultiu formal en la revisió de la *BBC Charter* (la base constitucional de la BBC), tenint en compte que l'actual és vigent fins al 31 de desembre de 2016.

Les possibilitats que podria oferir un nou canal no difereixen dels objectius que persegueix el nou projecte en línia: emetre un informatiu generalista en anglès, des d'un punt de vista escocès, que inclogui informacions des de l'àmbit de cobertura internacional fins a l'àmbit més pròxim al territori. La BBC Scotland i la BBC Alba han millorat substancialment la cobertura territorial de la nació, però no han aconseguit omplir aquest buit informatiu, encara existent a Escòcia.

5. Fonts personals

Hughes, Paul (2014). Editor STV Glasgow. Entrevista personal, Glasgow, 14 d'octubre.

Maclennan, Norrie (2014). Editor de notícies BBC Alba, Inverness, 27 d'octubre.

Mary, Margaret (2014). Responsable del Gaelic Digital Services BBC Scotland, Glasgow, 21 d'octubre.

Rushton, Dave (2014). Director de l'Institute for Local Television, videoconferència Barcelona-Edimburg, 19 de novembre.

Schlesinger, Philip (2014). Professor del CCPR de la Universitat de Glasgow i president del Comitè Assessor per Escòcia de l'Ofcom, Glasgow, 30 d'octubre.

Stewart, Alan (2014). Gerent d'afers reguladors de l'Ofcom Escòcia, Glasgow, 23 d'octubre.

Notes

1. La Scottish Broadcasting Commission va ser establerta pel govern escocès l'agost de 2007, amb l'objectiu de liderar una investigació independent sobre la producció de continguts televisius i la seva emissió a Escòcia, i per definir una estratègia de futur per a la indústria. La BBC Trust és l'òrgan rector de la British Broadcasting Corporation (BBC), que funciona de manera independent amb l'objectiu de prendre decisions en l'interès dels seus abonats, és a dir, dels ciutadans que paguen el cànon audiovisual.
2. La producció de continguts ha estat tradicionalment feta a Londres, tot i la tendència a esdevenir un model descentralitzat dels darrers anys, que es fa palesa amb la transferència de produccions a Manchester i a més producció pròpia en les altres regions.
3. <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21/section/208>>, <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21/section/209>>, <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/21/section/210>>
4. <<http://www.scotland.gov.uk/Topics/ArtsCultureSport/arts/Archive/Broadcasting/Broadcasting>>
5. El terme que serveix per anomenar el territori gaèlic és Gàidhealtachd. Sovint s'utilitza com a sinònim de Highlands (terres altes), però no són termes intercanviables. El primer és de tipus lingüístic i el segon de tipus geogràfic, on hi ha parlants de gaèlic i també de dialecte escocès de l'anglès. Fora dels límits de les Highlands també hi ha indrets que formen part del Gàidhealtachd, com és el cas de l'illa d'Arran.
6. Segons dades del darrer *Annual Report* <<http://www.mgalba.com/downloads/reports/annual-report-13-14.pdf>>
7. Afirmació pronunciada per Bobby Hain, director de radiodifusió d'STV, en la ponència "Perspectives on local services" desenvolupada en el marc de la Scottish Digital Network and Local Services Conference, el 16 de novembre de 2010 a Glasgow. Vídeo disponible a: <<http://www.scotland.gov.uk/Topics/ArtsCultureSport/arts/Archive/Broadcasting/SDNconference>>

Referències

- ANDERSON, B. *Imagined Communities. Reflections on the origin and spread of nationalism*. Londres [etc.]: Verso, 1983. ISBN 0860917592.
- BARDOEL, J.; D'HAENS, A. "Reinventing public service broadcasting in Europe: prospects, promises" [en línia]. *Media, Culture & Society* (2008), 30, 337. <<http://www.uk.sagepub.com/mcquail6/Online%20readings/7a%20Bardoel%20&%20dHaenens.pdf>> [Consulta: 2 de juliol de 2014]
- BBC. *Report of the Independent Review of BBC Online* [en línia]. Londres: BBC, 2004. <http://news.bbc.co.uk/nol/shared/bsp/hi/pdfs/05_07_04_graf.pdf> [Consulta: 22 de juny de 2014]
- BBC. *Building Public Value. Renewing the BBC for a Digital World* [en línia] Londres: BBC, 2003. <http://www.ptv-agc.org/BBC_BuildingPublicValue2.pdf> [Consulta: 3 de desembre de 2014]
- BBC. *BBC News, The Future: Public Service News in the Digital Age*. Londres: BBC News, 1998.
- BBC TRUST. *Alba review* [en línia]. Londres: BBC Trust, 2010. <http://downloads.bbc.co.uk/bbctrust/assets/files/pdf/our_work/alba/alba_review.pdf> [Consulta: 3 de desembre de 2014]
- BECHHOFFER, F.; McCRONE, D. "What makes a Gael? Identity, language and ancestry in the Scottish Gàidhealtachd". *Identities: Global Studies in Culture and Power*. Vol. 21 (2008), núm. 2, 113-133.
- BILLING, M. *Banal Nationalism*. Londres [etc.]: Sage, 1995. ISBN 0803975244.
- CASTELLS, M. *La era de la informació: economía, sociedad y cultura*. Madrid: Alianza, 1997. Vol. 2. *El poder de la identidad*. ISBN 8484292975.
- CROFTS, S. B. "Rethinking Nationality in the Context of Globalization" [en línia]. *Communication Theory*. Vol. 14 (2004), núm. 1.. <<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2885.2004.tb00304.x/pdf>> [Consulta: 16 de desembre de 2014]
- DEPARTMENT OF CULTURE, MEDIA AND SPORTS. *Local TV. Summary of responses to the Local Media Action Plan* [en línia]. Londres: Department of Culture, Media and Sports, 2011. <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/118026/LocalTV-Summary_LMAPresponses.pdf> [Consulta: 10 de desembre de 2014]
- DEPARTMENT OF CULTURE, MEDIA AND SPORTS. *A public service for all. The BBC in the digital age* [en línia]. Londres: Department of Culture, Media and Sports, 2006. <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/272256/6763.pdf> [Consulta: 9 de desembre de 2014]
- DEUTSCH, K. W. *Nationalism and Social Communication: An Inquiry into the Foundations of Nationality*. Cambridge: The MIT Press, 1953. ISBN 0262040026.
- FERNÁNDEZ, I.; CAPURRO, M.; SANMARTÍN, J.; BLASCO, J. J. "DTT implantation policies in Europe and the transformation of the television landscape. Analysis of five experiences: the United Kingdom, Germany, France, Italy and Spain". A: FERNÁNDEZ, I.; MORAGAS, M. DE (eds.). *Communication and Cultural Policies in Europe*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2008. ISBN 9788439378662.
- GIFREU, J. *El català a l'espai de comunicació: el procés de normalització de la llengua als mèdia (1976-2013)*. Bellaterra, Castelló de la Plana, València: Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Jaume I, Universitat Pompeu Fabra i Universitat de València, 2014. ISBN 9788449043499
- GUIMERÀ, J. À. "La conceptualització de l'objecte d'estudi en la recerca sobre comunicació local a Catalunya (1981-2006): de mesocomunicació a mitjans de proximitat" [en línia]. *Trípodos* (2012), núm. 30, 111-123. <http://www.tripodos.com/index.php/Facultat_Comunicacio_Blanquerna/article/view/28/16> [Consulta: 20 de maig de 2015]
- LÓPEZ, B. "Programación y contenidos de las televisiones de proximidad en Europa". A: VACAS AGUILAR, F. *Televisión y desarrollo: las regiones en la era digital*. Badajoz: Consejería de Educación, Ciencia y Tecnología, 2000. ISBN 9788495251374.
- MCCRONE, D. *The sociology of nationalism: tomorrow's ancestors*. Londres: Routledge, 1998. ISBN 9780415114592.
- MCLEOD, W. *El gaèlic a l'Escòcia contemporània: contradiccions, reptes i estratègies* [en línia]. Castelló de la Plana: Agrupació Borriana de Cultura, 2006. <<http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/6158/El%20ga%C3%A8lic.pdf?sequence=1>> [Consulta: 9 de desembre de 2014]
- MG ALBA. *MG Alba annual report & Statement of accounts 13-14* [en línia]. Londres: Ofcom, 2014. <<http://www.mgalba.com/downloads/reports/annual-report-13-14.pdf>> [Consulta: 9 de desembre de 2014]

MORAGAS, M. DE; GARITAONANDÍA, C.; LÓPEZ, B. *Televisión de proximidad en Europa. Experiencias de descentralización en la era digital*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 1999. ISBN 978 8449016417.

OFCOM. *Perceptions of, and attitudes towards, television: 2010* [en línia]. Londres: Ofcom, 2010.

<<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/broadcast/reviews-investigations/psb-review/psb2010/Perceptions.pdf>>

[Consulta: 10 de desembre de 2014]

OFCOM. *Ofcom Review of Public Service Broadcasting. Phase I- Is Television Special?* [en línia]. Londres: Ofcom, 2004.

<<http://stakeholders.ofcom.org.uk/binaries/consultations/psb/summary/psb.pdf>>

[Consulta: 12 de desembre de 2014]

PARLIAMENT. HOUSE OF LORDS. SELECT COMMITTEE ON COMMUNICATIONS. *Public service broadcasting: short-term crisis, long-term future?: report with evidence. 2nd report of Session 2008-09* [en línia]. Londres: Stationery Office, 2009.

<<http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200809/ldselect/ldcomuni/61/61.pdf>> [Consulta: 12 de desembre de 2014]

2014]

PETIT, M. "La revisió sobre el servei públic audiovisual al Regne Unit: el debat entre l'Ofcom i la BBC". *Quaderns del CAC* (2006), núm. 26, 123-139.

THE SMITH COMMISSION. *Report of the Smith Commission for further devolution of powers to the Scottish Parliament* [en línia]. Edimburg: The Smith Commission, 2014.

<https://www.smith-commission.scot/wp-content/uploads/2014/11/The_Smith_Commission_Report-1.pdf>

[Consulta: 10 de desembre de 2014]

THE SCOTTISH PARLIAMENT. *Education and Culture Committee. Agenda* [en línia]. Edimburg: The Scottish Parliament, 2013.

<http://www.scottish.parliament.uk/S4_EducationandCultureCommittee/Meeting%20Papers/Papers_12_3_13.pdf>

[Consulta: 10 de desembre de 2014]

SCHLESINGER, P. "Cultural and Communications policy and the stateless nation". *Catalan Journal of Communication and Cultural Studies*. Vol 1 (2009), 1, 9-14.

SCHLESINGER, P. "Broadcasting policy and the Scottish Question".

A: GARAM, T.; LEVY, D. A. L. *The price of plurality. Choice, diversity and broadcasting institutions in the Digital Age*.

Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2008. ISBN 978-0-95-588890-8.

SCHLESINGER, P. "Nación y espacio comunicativo". A: LUCHESSI, L.; RODRÍGUEZ, M. G. (coord). *Fronteras globales. Cultura, política y medios de comunicación*. Buenos Aires: La Crujía, 2007. ISBN 978-987-601-021-4.

SCHLESINGER, P.; MILLER, D.; DINAN, W. *Open Scotland? Journalists, Spin doctors and Lobbyists*. Edimburg: Edinburgh University Press, 2001. ISBN 9781902930282.

2001. ISBN 9781902930282.

STRAUBHAAR, J. D. "Global, Hybrid or Multiple? The New Cultural Geography of Identities". *Annual meeting of the International Communication Association*, vol. 22, 2010.

STRAUBHAAR, J. D. *World television: From global to local*. Los Angeles: Sage, 2007. ISBN 9780803954625.

STRAUBHAAR, J. D. "Beyond Media Imperialism: Assymetrical Interdependence and Cultural Proximity" [en línia]. *Critical Studies in Mass Communication*. Vol. 8 (1991), 39-59.

<http://www.nabilechchaibi.com/resources/Straubhaar_Beyond%20Media%20Imperialism.pdf>

[Consulta: 8 de gener de 2015]